

POSUDEK

oponenta na diplomovou práci

Studentka: Eva Kremlíková

Téma: Etika v sociální práci s lidmi s mentálním postižením

Oponentka: Mgr. Tereza Cimrmannová, Ph.D.

Předložená práce obsahuje šedesát devět stran textu, je doplněna dvěma přílohami. Autorka zvolila téma potřebné a obtížné. Velice oceňuji vlastní odbornou zkušenost s prací s dospělými osobami s mentálním postižením, zároveň zachování patřičného nadhledu a vědomí toho, že etická dilemata nemají jednoznačná řešení. Text „netrpí“ kategorickými soudy a povrchními moralismy. Vedle toho vzniklo také mnoho zbytečného, nepříliš zdařilého textu. Ten mohl být eliminován lépe voleným cílem, který měl být „vodítkem“ odlišování podstatného od nepodstatného. Cíl, který se zakládá na „propojování“ několika velice rozsáhlých témat (etika, sociální práce, život osob s mentálním postižením v mnoha jeho aspektech) tuto funkci plnit nemůže. Diplomová práce tak mohla být zúročením cenných zkušeností ve větší hloubce i šíři.

První kapitola činí dojem zdařilých studentských výpisků. Proti jednotlivým definicím nelze mnoho namítat, ale předložená kompilace jako celek nepůsobí příliš odborně ani celistvě. Jako by se autorka snažila prvně pochopit základní etické pojmy, aniž by studovala primární zdroje v patřičné hloubce. Času se zřejmě nedostávalo, což je plně pochopitelné, neboť studium etiky je záležitostí celoživotní. Užila autorka ve svém vlastním vynikajícím textu jedinou myšlenku z první kapitoly? Možná by stačilo odkazovat na relevantní zdroje a uvést definici, která je pojetí této práce nejbližší.

Další kapitola je již zdařilejší, její text již patří do zamýšleného celku. Některým myšlenkám chybí vyjádření filosofické podstaty, důležitá je ale prokázána schopnost vybrat teorie přímo související s etikou sociální práce. Ne vždy ale studentka doložila, že tyto teorie pochopila (např. na s. 18 si zčásti protirečí, dále nevystihuje hlavní rozpory mezi teoriemi Kohlberga a Gilliganové atd.). Alespoň u stěžejních autorů by bylo vhodné citovat z primárních zdrojů. Kapitola 2.2.4 je podnětná, zasluhovala by ale samostatnou práci nebo vhodnější stylistické řazení. Podobně je tomu s problematikou hodnot v sociální práci, není třeba zbytečně teoretizovat, rozsáhlejší aplikace nebo odkazy na další text by zvýšily smysluplnost pasáží i čtivost.

Ve třetí kapitole je již mnohem zřetelnější odborná zkušenost studentky, oceňuji hlavně tzv. na osobu zaměřený přístup a důraz na pozitivní, vždy přítomný potenciál osob s postižením. Autorka uvedla také užívané klasifikace, avšak správně dodala, že tyto nejsou určující vzhledem ke kvalitě života klientů. Pokud se objevuje vlastní text, je přínosem práce. Nedoporučuji užívat 1.os. pl., vyvolává dojem zbytečných generalizací. Kapitola 3.5.4 je podnětná vzhledem ke zvolenému tématu, potřebné aspekty by ale bylo lépe zpracovat ve zvláštní diplomové práci a zde raději citovat více zdrojů, které v posledních letech vznikly. V jinak zdařilé kapitole 3.6.3 postrádám zmínku o Národním plánu vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.

Čtvrtá kapitola je vysvětlením důležitých pojmů, které bezprostředně souvisí s etikou sociální práce s uživateli služeb. Vznikl přehledný text, o jeho smysluplnosti však lze místy pochybovat – jednotlivé pojmy jsou velice teoretické, v praxi se překrývají. Bylo by přínosnější analyzovat dopady či spíše „odlesky“ těchto teorií v praxi, nejlépe formou bezprostředně následujících kazuistik a komentářů. Ty se v práci nacházejí a jsou vynikající,

ale stylisticky dochází jen nepřímo k propojení se samostatnou čtvrtou kapitolou. K tématu důstojnosti osob s mentálním postižením postrádám některé zdroje, např. publikaci Ivy Strnadové Od marginalizace k důstojnému životu.

Kapitola pátá se zdařila, snad by i stačila jako plnohodnotný teoretický základ potřebný k etickým aspektům tématu. Autorka představila výběr skvělých zdrojů. Po novinkách z oboru je vhodné „pátrat“ v odborných časopisech a sbornících z konferencí. Zvlášť cenné bývá studium textů „z pera“ brněnských kolegů, čehož si studentka správně povšimla. Poměrně členitá teoretická dělení dokreslují jednoduché příklady, čímž se text stává čtivějším. Odmítnout je třeba zkratkovitou definici etického dilematu (s. 49: „Dilema je volbou“). Navíc není označeno autorství.

Závěrečná část práce je zdařilým vrcholem textu, není však výzkumem (obsahoval by poměrně závažné metodologické chyby. Text, nazveme-li jej spíše šetřením (s cílem vytvořit případové studie a formulovat etická dilemata), je však obsahově na velmi dobré úrovni. Studentka upozornila na hlavní dilemata v práci s lidmi s mentálním postižením (opatrovník versus klient, bezpečí versus kvalita života aj.), prokázala, že má téma dostatečně prožito a že jednotlivé příběhy dokáže s odstupem uchopit. Shrnutí je však velmi úsporné a to je škoda. V Závěru pak postrádám zhodnocení cílů, návrhy na zlepšení nebo podněty k dalšímu zkoumání.

Studentka se po celou dobu psaní snažila korektně citovat, ne vždy je ale jasné autorství myšlenek. Kvalitu textu snižuje užívání zkratky „srov.“ na mnoha místech, zatímco jinde je užita jiná forma citací. ČSN ISO 690 umožňuje různé varianty, měřítkem kvality je hlavně korektnost a jasné jednotné značení. Seznam zdrojů je převážně v pořádku. K povinným a logickým údajům patří uvádění roku publikace elektronického zdroje, nejen „cit. dne“. V seznamu se objevují drobné chyby (např. s. 74 v názvu deklaráce). Navíc je uveden cizojazyčný zdroj (Reamer), chybí Znoj (citován na s. 17). K silným stránkám textu nepatří pravopis (s. 24, 46, 50, 60 aj.) ani stylistika (hovorový styl, množství chybějících přísudků). V kvalitní kompilaci by měly být odstavce řazeny tematicky, nikoli formou „výpisků“ z knih jednotlivých autorů. Jako celek je ale práce poměrně kultivovaná a zmíněné nedostatky lze hodnotit jako dílčí a snadno odstranitelné.

Závěr:

Diplomová práce Evy Kremlíkové vyniká aktuálností tématu, snahou pečlivě jej zpracovat a využitím cenných zkušeností z přímé práce s uživateli sociálních služeb. I přes výše uvedená slabá místa hodnotím práci jako celkově zdařilou.

Navrhovaný stupeň hodnocení: velmi dobře

Podnět k obhajobě:

Stručně objasněte význam dodržování práv dospělých osob s mentálním postižením a snahu konstruktivně řešit eticky dilematické situace v praxi.